

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
 s e s framställning till Ålands landsting med
 förslag till landskapslag angående kostnaderna
 N:o 8/1952. för folkskolväsendet i landskapet Åland.

Landskapsstyrelsen har till Landstinget i framställning N:o 7/1952
 ingivit förslag till landskapslag om läroplikt i landskapet Åland.
 Det synes därför landskapsstyrelsen lämpligt att till Landstinget även
 ingiva förnyad framställning med förslag till landskapslag angående
 kostnaderna för folkskolväsendet. På framställning av landskapssty-
 relsen antog Landstinget den 5 mars 1951 landskapslag i förenämnda
 ämne. Republikens President förordnade dock den 13 juli 1951 att
 sagda landskapslag skall förfalla, enär i landskapslagens 14, 24 och
 43 §§ inginge hänvisningar till landskapslagen om läroplikt i landska-
 pet Åland, angående vilken landskapslag Presidenten den 29 juli 1951
 förordnat, att densamma skall förfalla. Nu föreliggande förslag till
 landskapslag bygger helt naturligt på gällande rikslagstiftning. Där
 mindre avvikelser skett, hava dessa berott på landskapets särställning
 och lokala förhållanden. Såsom i förslaget till landskapslag om läro-
 plikt har det synts landskapsstyrelsen lämpligt att i landskapslagen

82168
angående kostnaderna för folkskolväsendet icke medtaga verkställighetsföreskrifterna, vilka äro avsedda att ingå i en särskild landskapsförordning. Innehållet i den föreslagna landskapslagen är i korthet följande:

1 kap. Allmänna stadganden.

Det i läropliktslagen föreskrivna folkskolväsendet upprätthålles och bekostas helt av kommunerna, vilka för ändamålet erhålla bidrag av landskapet. Kommun skall för sitt folkskolväsende uppgöra reglemente, som skall fastställas av landskapsstyrelsen.

2 kap. Folkskolväsendet i landskommunerna.

Kommuns folkskolor skola inrymmas i egna lokaler. Blott i undantagsfall kan högre folkskola och folkskola med förkortad lärokurs med landskapsstyrelsens begivande provisoriskt inrymmas i förhyrd lokal. Å skolas tomt skall reserveras gårdsplan till lekplats åt skolbarnen samt om möjligt ett tillräckligt stort jordområde för idrottsplan. Den sistnämnda samt trädgård kan placeras annorstädes i skolans närhet.

För anskaffande av egna folkskolbyggnader erhåller landskommun i bidrag 20-50 % och i amorteringslån 40-60 % av byggnadskostnadernas totalbelopp, såvida kostnaderna ej överstiga för skolbyggnaden sär-

82169
skilt fastställda normalpris. Dessa sistnämnda fastställas av landskapsstyrelsen, och utöver dem är kommun icke berättigad att erhålla understöd. Installerar landskommun i tidigare uppförd folkskolbyggnad centralvärme eller elektrisk belysning eller utför kommunen i byggnaden annan ändamålsenlig förbättring, som icke kan hänföras till underhållet av lokalen, kan landskapsbidrag eller amorteringslån ur landskapsmedel beviljas för de därav betingade kostnaderna enligt samma grunder som för anskaffande av ny skollokal. Ritningar och arbetsbeskrivningar till folkskolbyggnader fastställas även av landskapsstyrelsen. Utöver ordinarie bidrag kunna de fattigaste och glest befolkade kommunerna erhålla extra bidrag, varjämte landskapsstyrelsen i särskilda fall kan pröva, att byggnadskostnaderna i sin helhet skola utgå av landskapsmedel.

Lärare vid folkskola skall tillkomma i penningar grundlön, som för gift lärare med ett eller flera barn vid högre skola utgör 240.900 mark i året, samt för annan lärare vid högre skola 230.100 mark.

Vid lägre skola utgör motsvarande grundlön 190.500 resp. 181.500 mark.

I ålderstillägg skall lärare erhålla för treårsperiod sex procent av grundlönen varje gång och fem särskilda gånger.

Lärare tillkommer även naturaförmåner, såsom bostad, ved, lyde, fähus, foder- och vedlider, badstuga, källare, bod och brunn m.m. såsom i landskapslagen närmare angives.

Lärare vid folkskola med förkortad lärokurs tillkommer samma naturaförmåner och grundlön som lärare vid högre folkskola samt erhåller dessutom i ersättning för längre undervisningstid 12.900 mark i året. För föreståndarbefattning erlägges särskilt arvode, som nu utgör 6.480 mark i året.

Oavkortade löneförmåner erhålla lärare, som på grund av sjukdom är förhindrad att handhava sin tjänst under högst trettio dagar under samma kalenderår. Varar sjukdomen längre än trettio dagar, men icke utöver etthundraåttio dagar, skall 1/3 del av grundlönen innehållas. Hälften av grundlönen skall innehållas, om sjukdomen fortbestår i en fortsättning längre tid än etthundraåttio dagar. Har sjukdomen förorsakats av olycksfall i tjänsten, är lärare berättigad att erhålla sin ordinarie avlöning under sextio dagar. Lärarinna är berättigad ~~att~~ på grund av havandeskap och barnsbörd till två månaders tjänstledighet med fulla löneförmåner.

Handarbetsledare och annan timlärare skall i årligt arvode erhålla 8.040 mark per veckotimme. Lärare i handarbete samt lärare i huslig ekonomi, vilka antagits med stöd av 20 § i landskapets läroplikts-

lag, skola åtnjuta samma löne- och pensionsförmåner som lärare vid högre folkskola. Internatsföreståndare åter erhåller enahanda löne- och pensionsförmåner som lärare vid lägre folkskola, men såsom bostad blott ett rum. Dessutom erhåller internatsföreståndare kost under den tid internatet är i verksamhet samt under jul- och påskferierna.

Lärare och internatsföreståndare tillkommande penninglöner och -arvoden samt den del av vikarie tillkommande penninglön, som tjänstens innehavare icke är skyldig att betala, erlägger landskapet åt kommun. Landskapet ersätter även de barnbidragspremier, som kommun erlagt på grund av den av landskapet erhållna avlöningen för folkskollärarna. Därutöver ersätter landskapet två tredjedelar av de verkliga årsutgifterna för kommuns folkskolväsende, vilka hänföra sig till anskaffande av skolinventarier, undervisningsmateriel, eleverna kostnadsfritt eller för begagnande tilldelade läroböcker jämte annan skolmateriel, elevernas tand- och hälsovård, deras bispringande med skjuts till skolan eller för erhållande av avgiftsfri helpension under skoltiden samt erhållande av en avgiftsfri måltid i skolan. För skolköks belysnings- och uppvärmningskostnader, ej heller för bränsle, som erfordras vid matlagning, ersätter ej landskapet kommunen.

För underhåll av kommuns egna folkskolbyggnader bidrager landskapet med två tredjedelar för de egentliga skollokalerna och med hälften för av lärare disponerade byggnadernas andel. Som underhållskostnader fastställles minst en och högst två procent av det för byggnaderna fastställda normalpriset.

Till glest befolkade och avsidens belägna kommuner erlägger landskapet i tilläggsarvoden åt de kompetenta lärarna 10-50 % av grundlönen enligt klassificering, som av landskapsstyrelsen fastställles. Tilläggsarvode kan även erläggas i en del av kommunen eller utgår med olika belopp i olika delar av kommunen, om förhållandena i olika delar av kommunen avvika väsentligt från varandra. Landskapets fattigaste och glest befolkade kommuner kunna på ansökan beviljas extra bidrag, där kostnaderna för upprätthållande av folkskolväsendet eljest bleve oskäligen betungande.

3 kap. Folkskolväsendet i Mariehamn.

Mariehamn äger rätt att själv ordna folkskollärarnas avlöning, som dock icke får understiga den åt folkskollärare i landskommun enligt lag utgående penninglönen jämte naturaförmåner. Mariehamn tillkommer för folkskolväsendets upprätthållande i landskapsbidrag ett årligt belopp, vars storlek av landskapsstyrelsen fastställles till minst

2.500 och högst 5.000 mark för varje elev.

4 kap. Understöd åt folkskolelever.

Folkskolelev skall kostnadsfritt till ägo erhålla läroböcker och andra skoltillbehör. Vid fortsättningsundervisningen skall läro- och läseböcker givas blott till begagnande. Om det på grund av skolresornas längd eller besvärlighet befinnes nödigt att till skolan frambefordra eller i dess närhet inkvartera yngre och svagare barn, skall kommun taga del i föräldrarnas kostnader. Är resans längd till närmaste skola mera än fem kilometer, skall kommun deltaga i kostnaderna för hans frambefordrande och inkvartering, utan avseende å barnets ålder. Glest befolkad kommun skall för barn, vilka äro bosatta på längre avstånd än fem kilometer från skolan, och vilka äro minst sexton till antalet, upprätta elevinternat, därest elevernas ~~elevernas~~ dagliga frambefordrande icke kan åvägabringas på ett ändamålsenligt sätt. Under skoltiden skola barnen erhålla avgiftsfri helpension uti internatet. Har sådant icke upprättats, äro eleverna berättigade att i stället erhålla tillräckligt understöd för skjuts, logi och kost. För dessa senast nämnda kostnader är glest befolkad kommun berättigad till 5-25 % landskapsunderstöd utöver tidigare nämnda två tredjedelar.

Elev i folkskola skall av kommunen under hela skolarbetsdagar erhålla en avgiftsfri måltid. Barn till mindre bemedlade föräldrar böra av kommunen tilldelas beklädnads- och annan hjälp i sådan omfattning, att de icke i brist på sådan hindras i sin skolgång.

5 kap. Särskilda föreskrifter.

Lärare vid lägre folkskola och fortsättningsklasser är skyldig att meddela undervisning högst 24 veckotimmar och lärare vid högre folkskola samt folkskola med förkortad lärokurs högst trettio veckotimmar. För övertimmar erlägges särskilt arvode, som betalas av landskapet. Löner och arvoden äro bundna vid det officiella levnadskostnadsindexet. I händelse avlöningen för landskapets tjänstemän och befattningshavare justeras på grund av ändring i det officiella levnadskostnadsindexet, så skola i denna landskapslag nämnda löner, ålderstillägg och arvoden justeras i motsvarande mån enligt därom utfärdade föreskrifter. I kapitlet ingå vidare stadganden om indragningslön åt folkskollärare, samt om rätt att räkna tjänsteår i avseende å erhållande av ålderstillägg, huru och av vem ålderstillägg beviljas o.s.v.

Ordinarie lärare är efter trettio års lärarverksamhet och uppnådd sextio års ålder vid avgång från tjänsten berättigad till livstids-

pension, som för lärare vid högre folkskola och folkskola med förkortad lärokurs utgör 222.000 mark i året, och för lärare vid lägre folkskola 178.500 mark i året. Lärare, som därförinnan på grund av obotlig sjukdom blir varaktigt oförmögen att handhava sin tjänst, tilldelas på ansökan ett årligt livstidsunderstöd, motsvarande för den, som varit fem år i tjänst, en fjärdedel av fullt pensionsbelopp, samt för den som tjänstgjort längre tid, ytterligare för varje tjänsteår en tjugondedel av förenämnda belopp, till dess att den, som varit 20 år i tjänst, erhåller full pension. Pensionerna justeras på grund av ändring i det officiella levnadskostnadsindexet på samma sätt som avlöning och pension för landskapstjänst justeras.

Skolas lokaliteter kunna med tillstånd av direktionen disponeras då fråga är om klubb, kurs eller annat studie-, sång-, gymnastik- eller idrottstillfälle.

Hänvisande till förestående får landskapsstyrelsen vördsammast förelägga landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående kostnaderna för folkskolväsendet i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

Allmänna stadganden.

1 §.

Det i landskapslagen om läroplikt i landskapet Åland föreskrivna folkskolväsendet grundas och underhålles samt de av läropliktens införande härflytande kostnaderna bestridas av kommun i dess helhet.

För sagda ändamål erhåller kommun understöd av landskapet på sätt nedan stadgas. Omfattar skoldistrikt delar av olika kommuner, tage vederbörande kommuner del i kostnaderna för skolan i förhållande till antalet av de till varje särskild kommun hörande läropliktiga barnen inom distriktet.

2 §.

Folkskolväsendet underlyder kommunens förvaltning. Av två eller flere kommuner gemensamt underhållen skola står under den kommuns förvaltning, inom vars område skolan är belägen.

3 §.

Kommun skall för sitt folkskolväsende uppgöra och till landskapsstyrelsens fastställelse överlämna reglemente, vilket bör innehålla föreskrifter rörande folkskolväsendets förvaltningssätt, ekonomins ordnande, underlättande av elevernas skolgång samt lärarnas avlönande.

2 kap.

Folkskolväsendet i landskommunerna.

4 §.

För varje högre folkskola och folkskola med förkortad lärokurs skall egen lokal anskaffas. För lägre folkskola skall, där den ej kan inrymmas i högre folkskolas lokal, egen lokal anskaffas eller lämplig lokal upphyras.

Kommun vare dock tillåtet att med landskapsstyrelsens begivande provisoriskt inrymma högre folkskola och folkskola med förkortad lärokurs i ändamålsenlig förhyrd lokal.

Å skolans tomt skall, åtminstone då ny skola inrättas och hus för densamma uppföres, reserveras gårdsplan till lekplats, samt, såvitt möjligt, tillräckligt stort jordområde för idrottsplan. Där förhållandena göra detta nödvändigt, kan annorstädes i skolans närhet reserveras jordområde för trädgård och därest i skolans närhet icke finnes idrottsplan till elevernas förfogande, även för detta ändamål.

5 §.

Landskommun är berättigad att till anskaffande av egna folkskolor byggnader av landskapet erhålla i understöd 20-50 % och i amorteringslån 40-60 % av byggnadskostnadernas totalbelopp, för såvitt dessa

kostnader ej överstiga de nedan i denna paragraf nämnda normalprisen.

Installerar landskommun i tidigare uppförd folkskolbyggnad centralvärme eller elektrisk belysning eller utför kommunen i byggnaden annan ändamålsenlig förbättring, vilken icke kan hänföras till underhållet av lokalen, må landskapsbidrag eller amorteringslån ur landskapsmedel beviljas för de härav betingade kostnaderna enligt samma grunder som de, vilka gälla för anskaffande av ny skollokal.

Landskapsstyrelsen äger fastställa ritningar och arbetsbeskrivningar för skolbyggnader samt bestämma de normalpriser, utöver vilka kommun ej är berättigad att erhålla landskapsunderstöd till byggnadskostnader.

Landskapets fattigaste och glest befolkade kommuner tilldelas, där anskaffande av folkskolbyggnader eljest bleve för dem oskäligt betungande, understöd utöver vad ovan i 1 mom. är stadgat. I särskilda fall må, enligt landskapsstyrelsens prövning, byggnadskostnaderna för skola i sin helhet utgå av landskapsmedel.

Kommun, som varaktigt överlåter eller börjar använda skolbyggnad, anskaffad med landskaps- eller statsunderstöd, till annat ändamål än till folkskola, är pliktig att till landskapet erlagga en så stor andel av skolbyggnadens värde, som motsvarar understödet för densamma.

6 §.

Lärare vid högre folkskola tillkommer i naturaförmåner bostad, omfattande för manlig lärare minst tre och för kvinnlig lärare minst två rum jämte kök, färdigt huggen ved samt lyse ävensom fähus, foderlada och vedbod, badstuga, källare, bod och brunn; vidare tillräcklig betesmark för en ko samt dessutom minst en halv hektar uppodlad jord i skolans närhet.

7 §.

I penningar tillkommer lärare vid högre folkskola:

a) grundlön: lärare, som är eller varit gift, vars lärarlön utgör den huvudsakliga källan till familjens utkomst och som har ett eller flera barn, 240.900 mark samt annan lärare 230.100 mark om året;

b) ålderstillägg för treårsperiod med sex procent av penninggrundlönen åt gången och fem skilda gånger.

Utöver förenämnda löneförmåner erlägges till lärare vid högre folkskola, vars tjänsteort befinner sig på en i avseende å levnadskostnaderna jämförelsevis dyr ort, dyrortstillägg; till ovan i 1 mom. punkt

a) avsedd lärare med familj av samma storlek som till innehavare av landskapets tjänst eller befattning i tolfte avlöningsklassen samt till annan lärare på motsvarande sätt enligt elfte avlöningsklassen,

i enlighet med vad därom är särskilt bestämt. Dyrortstillägg erlättes ej till lärare, som uppbär i 15 § 5 mom. nämnt tilläggsarvode.

8 §.

Lärare vid lägre folkskola åtnjuter i naturaförmåner bostad, omfattande minst ett rum och kök, färdigt huggen ved, lyse, vedbod, del i källare, badstuga och brunn samt minst en tiondedels hektar odlad jord.

9 §.

I penninglön tillkommer lärare vid lägre folkskola: i grundlön lärare, som är eller varit gift, vars lärarlön utgör den huvudsakliga källan till familjens utkomst och som har ett eller flera barn, 190.500 mark samt annan lärare 181.500 mark om året, ävensom ålders- tillägg och dyrortstillägg enligt samma grunder, som i 7 § stadgas beträffande lärare vid högre folkskola, likväl så, att lika stort dyrortstillägg erlägges till ovan avsedd lärare med familj som till innehavare av landskapets tjänst eller befattning i sjunde avlöningsklassen samt till annan lärare på motsvarande sätt enligt sjätte avlöningsklassen.

10 §.

Lärare vid folkskola med förkortad lärokurs tillkommer samma natu-

raförmåner samt penninglön som lärare vid högre folkskola samt dessutom i ersättning för längre undervisningstid 12.900 mark om året.

11 §.

För handhavande av föreståndarbefattning erlägges i arvode 6.480 mark samt dessutom 660 mark för varje annan lärares klass om året.

12 §.

Landskapsstyrelsen fastställer de allmänna grunderna för de fall, där kommun må i penningar ersätta de i 6, 8, 10 och 14 §§ bestämda naturaförmånerna, och det sätt, varpå detta bör ske, skola i landskapet.

Lärare, som är gift med annan lärare vid samma skola, är icke berättigad till särskild bostad eller vederlag för bostadsförmåner, såframt kommunen åt makarna gemensamt upplåtit sådan bostad, som enligt 6 § tillkommer manlig lärare vid högre folkskola, eller om de därför erhålla vederlag i penningar.

Till lärare, som verkar vid två eller flere undervisningsställen, skola naturaförmåner givas på ett ställe, varjämte kommunen äger för honom bekosta skjuts till tjänstgöringsställen på längre avstånd än fyra kilometer och åter. Tilldelas honom på tjänstgöringsorten såsom temporär bostad möblerat rum med lyse och värme samt andel i kök,

äger han åtnjuta blott flyttningsskjuts dit och åter.

13 §.

Har folkskollärare på grund av bevislig sjukdom varit förhindrad att under samma kalenderår handhava sin tjänst sammanlagt över trettio dagar, skall från hans grundlön för den överskjutande tiden innehållas en tredjedel. Fortbestår sådan sjukdom i en fortsättning längre tid än etthundraåttio dagar, bör hälften av grundlönen för den överskjutande tiden innehållas.

Har sjukdomen förorsakats av olycksfall i tjänsten, skall lärare erhålla sin ordinarie avlöning oavkortad för en tid av sextio dagar, räknat från dagen för sjukdomens utbrott. Fortgår densamma längre tid, skola från grundlönen göras i 1 mom. nämnda avdrag.

Ovan i denna paragraf stadgade avdrag skola göras även, då lärare på grund av sjukdom ej kan tillåtas handhava sin tjänst. Lärarinna äger på grund av havandeskap och barnsbörd rätt till två månaders tjänstledighet med fulla löneförmåner.

Av lärare, som är förhindrad att handhava sin tjänst på grund av riksdagsmannaskap, landstingsmannaskap eller annat sådant offentligt uppdrag, från vilket avsägelse ej kan äga rum, innehålls en tredjedel av hans grundlön. Av lärare, som under fredstid inkallas till

värnplikt vid aktiv trupp, innehålls hela avlöningen. Angående lön för till reservens repetitionsövningar eller extra tjänstgöring eller under tiden för krigstillstånd i tjänstgöring inkallade stadgas särskilt.

Av lärare, åt vilken beviljas tjänstledighet av annan än ovan i denna paragraf nämnd orsak, innehålls för tjänstledighetstiden hela hans avlöning, såvida icke den, som beviljar tjänstledighet, finner skäligt tillåta, att tjänsteinnehavaren, samtidigt som han får lyfta hela lönen, själv avlönar sin vikarie.

Vikarie, som lärare icke själv avlönat, åtnjuter grundlönen för lärare utan familj samt för tjänsten möjligen utgående dyrortstillägg och i 15 § 5 mom. stadgat tilläggsarvode samt såsom bostad ett rum jämte värme och lyse ävensom andel i kök.

14 §.

Handarbetsledare och annan timlärare erhålla i årligt arvode 8.040 mark per veckotimme.

Med stöd av 20 § landskapslagen om läroplikt antagen lärare i handarbete samt lärare i huslig ekonomi åtnjuta samma löne- och pensionsförmåner som lärare vid högre folkskola.

Internatsföreståndare erhåller enahanda löne- och pensionsförmåner

som lärare vid lägre folkskola, såsom bostad likväl blott ett rum.

Dessutom erhåller han kost under den tid internatet är i verksamhet samt under jul- och påskferierna.

15 §.

Lärare och internatsföreståndare enligt 7, 9-11 och 14 §§ tillkommande penninglöner och -arvoden erlägger landskapet åt kommun, så ock den del av vikarie jämlikt 13 § 7 mom. tillkommande penninglön, som tjänstens innehavare icke är skyldig att erlägga. Landskapet ersätter även kommunerna för de barnbidragspremier, som kommunerna erlagt på grund av den av landskapet erhållna avlöningen för folkskol-lärarna.

Därutöver ersätter landskapet två tredjedelar av de verkliga årsutgifterna för kommunens folkskolväsende, vilka hänföra sig till anskaffande av skolinventarier, undervisningsmateriel, eleverna kostnadsfritt eller för begagnande tilldelade läroböcker jämte annan skolmateriel, elevernas tand- och hälsovård samt deras bispringande på sätt i 19 och 20 §§ sägs, dock ej för skolköks belysnings- och uppvärmningskostnader, ej heller för bränsle, som erfordras vid matlagning.

För underhåll av kommuns egna folkskolbyggnader tillkommer densam-

ma i landskapsunderstöd för de egentliga folkskollokalerna två tredjedelar och för de av lärare disponerade byggnadernas andel hälften av de underhållskostnader, som bestämmas på sätt nedan sägs. För beräkning av de årliga underhållskostnaderna fastställas de av skolan använda byggnadernas värde enligt enahanda grunder och samma förfarande som beträffande de i 5 § nämnda normalprisen är sagt; och bör såsom underhållskostnad anses det procentbelopp av sagda värde, som i riket för olika byggnader fastställas till minst en och högst två procent.

Där lokalförmåner tilldelas lärare i ändamålsenlig hyresbostad eller ersättas med penningar, erlägges till kommun ett ersättningsbelopp, som motsvarar de av lärare disponerade byggnadernas andel i det underhållsbidrag, som enligt föregående moment beviljas.

Till glest befolkade och avsidas belägna kommuner ävensom till andra kommuner, som med avseende å folkskollärarnas förhållanden äro med dem jämförliga, erlägger landskapet i tilläggsarvoden åt de kompetenta lärarna 10-50 % av grundlönen enligt klassificering, som landskapsstyrelsen fastställer. Avvika här avsedda förhållanden i olika delar av kommun väsentligen från varandra, kan tilläggsarvode erläggas jämväl endast i en del av kommunen eller utgå med olika belopp i olika delar av kommunen.

Landskapets fattigaste och glest befolkade kommuner åtnjuta i enlighet med grunder, som fastställas av landskapsstyrelsen, extra understöd, där deras kostnader för upprätthållande av folkskolväsendet eljest bleve oskäligt betungande.

Där kommun vid handhavandet av dess skolväsen, genom oskicklighet, slöseri eller av annan därmed jämförlig orsak åsamkar sig större utgifter än vad som bör anses skäligt, må landskapsunderstöd ej till dessa onödiga kostnader utgivas.

Ej heller må landskapsunderstöd utgå till upprätthållande av lärartjänst, som är att anses såsom obehövlig.

3 kap.

Folkskolväsendet i Mariehamn.

16 §.

Mariehamn äger rätt att själv ordna folkskollärarnas avlöning, dock så, att denna minst bör motsvara den åt folkskollärare i landskommun enligt denna landskapslag utgående penninglönen jämte naturaförmåner.

17 §.

Mariehamn tillkommer för upprätthållande av dess folkskolväsende i årligt bidrag av landskapet för varje elev ett belopp, vars storlek av landskapsstyrelsen för ett år i sänder fastställles till minst

2.500 och högst 5.000 mark.

4 kap.

Understöd åt folkskolelever.

18 §.

Folkskolelev skall kostnadsfritt tillägo erhålla läroböcker och andra skoltillbehör. Vid fortsättningsundervisningen erforderliga läro- och läseböcker må likväl givas endast till begagnande.

19 §.

Där det på grund av skolresornas längd eller besvärlighet befinnes nödvändigt att till skolan frambefordra eller i dess närhet inkvartera yngre och svagare barn, tage kommun efter egen prövning del i föräldrarnas härav föranledda kostnader. Är resan till närmaste folkskola längre än fem kilometer, bör kommunen deltaga i kostnaderna för barnets frambefordrande och inkvartering utan avseende å dess ålder.

Glestantbepolkad kommun skall för barn, som äro bosatta på längre avstånd från skolan än fem kilometer, därest deras antal är minst sexton och elevernas dagliga frambefordrande icke på ändamålsenligt sätt kan åvägabringas, upprätta ett elevinternat, där ifrågavarande barn under skoltiden erhålla avgiftsfri helpension. Barnen kunna i internatet

åläggas att utföra sådana för dem lämpade uppgifter, som icke störa undervisningen eller inskränka möjligheterna för dem att erhålla nödig rekreation. Har internatet icke upprättats, är elev berättigad att i stället erhålla tillräckligt understöd för skjuts, logi och kost. För i detta moment omförmälda kostnader är glestbefolkad kommun berättigad att av landskapet utöver i 15 § stadgade två tredjedelar erhålla 5-25 % i understöd.

20. §.

Elev i folkskola skall av kommunen under hela skolarbetsdagar erhålla en avgiftsfri måltid.

Elev i folkskola är skyldig att utom skolans arbetstid i skälig befunnen mån utföra arbete för odling och insamling av födoämnen till skolköket. Lärare i folkskola är skyldig att leda denna barnens verksamhet.

Barn till mindrebemedlade föräldrar böra av kommunen tilldelas beklädnads- och annan hjälp i sådan omfattning, att de icke av brist på sådan hindras i sin skolgång.

5 kap.

Särskilda föreskrifter.

21 §.

Mot de löneförmåner, som angivas i 2 och 3 kapitlen, är lärare vid lägre folkskola och fortsättningsklasser pliktig att meddela undervisning högst tjugofyra veckotimmar samt lärare vid högre folkskola och folkskola med förkortad lärokurs högst trettio veckotimmar. För därutöver tillkommande overtimmar skall lärare i landskommun erhålla det i 14 § 1 mom. omförmälda arvodet, vilket erlägges av landskapet.

22 §.

Skulle folkskolas läsår framdeles genom landskapslag förlängas eller lärares arbetsskyldighet ökas, må lärare ej därför göra anspråk på särskilt arvode eller särskild ersättning.

Justeras med stöd av gällande stadganden avlöningen för innehavare av landskapets tjänst eller befattning till följd av ändring i det officiella levnadskostnadsindexet, skola de enligt 7, 9, 10, 11, 14 och 21 §§ i denna landskapslag utgående grundlönerna, ålderstilläggen och timarvodena samt de enligt 15 § 5 mom. utgående tilläggsarvodena i motsvarande mån justeras enligt därom utfärdade närmare föreskrifter och med iakttagande av sagda stadganden. Grundlönen utjämnas till närmaste tal, vars tolfedel är delbar med tjugofem, samt ålderstilllägg, timarvode och i 15 § 5 mom. stadgat tilläggsarvode på motsva-

rande sätt till närmaste tal, vars tolfteedel är delbar med fem.

23 §.

Åt lärare, vars tjänst indragits, erlägges lön å indragningsstat till ett belopp, som under första året efter tjänstens indragning motsvarar åt honom i tjänsten erlagd penninglön och de naturaförmåner, som hört till tjänsten, enligt gällande ersättningsgrunder förvandlade till penningar, och därefter beloppet av den pension, som åt honom skall erläggas ur landskapsmedel jämlikt 28 § 1 mom. Under det första året kunna åt lärare även erläggas de naturaförmåner, som hört till tjänsten, varvid lönen å indragningsstat i motsvarande mån minskas.

Rätten till lön å indragningsstat upphör, ifall läraren utnämns till annan folkskollärartjänst eller blir innehavare av landskaps- eller statstjänst eller fast befattning eller om han vägrar att temporärt, tills han kan förflyttas till ordinarie tjänst, i samma kommun mottaga för honom lämpad annan lärartjänst som kommunen erbjuder honom.

För den tid lärare temporärt handhar dylik tjänst eller befattning, må åt honom erläggas lön på indragningsstat endast för såvitt den överstiger lönen för handhavandet av sagda tjänst eller befattning,

däri inberäknat värdet av tilldelade naturaförmåner, på sätt i 1 mom. nämnts förvandlat till penningar, samt för bristande naturaförmåner möjligen utbetald ersättning i penningar.

Lön på indragningsstat utbetalas på samma sätt som ordinarie lön. Förflyttar kommun icke innehavare av indragen tjänst till annan ledig tjänst i kommunen eller, om sådan icke finnes, icke omedelbart anmäler läraren hos landskapsstyrelsen för förflyttning till annan tjänst, upphör kommunens rätt att av landskapsmedel erhålla understöd för erläggande av lön å indragningsstat, såvida landskapsstyrelsen icke av särskilda orsaker därtill bifaller. Lag samma vare, såvida kommun icke temporärt erbjuder sådan innehavare av indragen tjänst, som ännu icke förflyttats till annan tjänst, för honom lämpad lärartjänst, då möjlighet härtill förefinnes.

24 §.

Lärare vid högre folkskola, lärare vid folkskola med förkortad lärokurs, lärare vid lägre folkskola och vid fortsättningsklasser, så ock enligt 20 § landskapslagen om läroplikt antagen lärare i slöjd samt lärare i huslig ekonomi, vare berättigad att i avseende å ålders- tillägg tillgodoräkna sig den tid han därförinnan handhaft någon annan här uppräknad tjänst.

Likaså får folkskollärare för ålderstillägg räkna sig till goda den tid han under tiden för krigstillstånd varit i krigstjänst, dock med undantag av den tid han avtjänar stadgad värnplikt.

25 §.

Lärare, som övergått från landskaps- eller statstjänst till folkskollärartjänst eller från folkskola i en kommun till folkskola i annan kommun, vare berättigad att i avseende å ålderstillägg i sin nya tjänst tillgodoräkna sig sin tidigare tjänstetid.

Angående rätt för lärare att vid övergång till liknande eller därmed jämförlig befattning i riket samt vid övergång från tjänst vid privat folkskola, folkhögskola, arbetarinstitut, uppfostringsanstalt, lärdomsskola eller dess förberedande skola, seminarium eller dess övningsskola eller religionssamfund till kommunal folkskola samt rätt för icke kompetent lärare att räkna tjänsteår för erhållande av ålderstillägg eller pension är särskilt stadgat.

26 §.

Ålderstillägg åt lärare beviljas på ansökan på folkskoldirektionens framställning av folkskolinspektören. Avböjer folkskolinspektören anhållan om ålderstillägg, bör ärendet av honom underställas landskapsstyrelsens avgörande.

27 §.

Högre grundlön erlägges räknat från början av månaden näst efter första barnets födelse ända till slutet av lärarens tjänstetid, såvida han förblir sin familjs huvudsakliga försörjare.

28 §.

Ordinarie lärare är efter trettio års lärarverksamhet och uppnådd sextio års ålder vid avgång från tjänsten berättigad att för sin återstående livstid erhålla årlig pension av landskapet på följande sätt:
lärare vid högre folkskola och folkskola med förkortad lärokurs 222.000 mark; samt

lärare vid lägre folkskola 178.500 mark.

Adrager sig därförinnan ordinarie eller icke fast anställd kompetent lärare obotlig sjukdom eller befinnes han utan eget förvållande eljest hava blivit oförmögen att handhava sin tjänst, skall honom, då han avgår från tjänsten, beviljas ett årligt livstidsunderstöd, motsvarande för den, som varit fem år i tjänst, en fjärdedel av ovannämnda fulla pensionsbelopp samt för den, som tjänstgjort längre tid, ytterligare för varje tjänsteår en tjugondedel av sagda belopp, till dess att den, som varit tjugo år i tjänst, erhåller full pension.

Erhåller lärare av annan anledning avsked, vare han ej berättigad till pension eller understöd.

Vid lägre folkskola anställd lärare, som enligt tidigare gällande stadganden är berättigad till samma pension som lärare vid högre folkskola, skall bibehållas vid sådan rätt.

Justeras med stöd av gällande stadganden avlöningen för innehavare av landskapets tjänst eller befattnings till följd av förändringar i det officiella levnadskostnadsindexet, skola pension och livstidsunderstöd, som enligt denna paragraf beviljas eller beviljats, i motsvarande mån justeras enligt därom utfärdade närmare föreskrifter och med iakttagande av sagda stadganden. Pension och understöd utjämnas till närmaste tal, vars tolfte del är delbar med tjugofem.

29. §.

Lärare vid högre folkskola eller folkskola med förkortad lärokurs är berättigad att vid sin avgång från tjänsten i avseende å pension tillgodoräkna sig den tid, varunder han efter vunnen kompetens tjänstgjort vid lägre folkskola.

30. §.

Person, som med stöd av denna landskapslag åtnjuter pension, är skyldig att med avseende å pensionen underkasta sig de bestämmelser, som i allmän lag om invaliditets- och ålderdomsförsäkring möjligen komma att stadgas.

31. §.

Skolas lokaler må icke användas för ändamål, som strida mot skolans uppfostrande uppgift. För andra ändamål än skolans eget bruk bör tillstånd i god tid utverkas hos direktionen. Sådant tillstånd må icke utan vägande skäl förvägras, där fråga är om klubb, kurs eller annat studie-, sång-, gymnastik- eller idrottstillfälle, vid vilket god ordning kan förutsättas vara rådande och som icke avser ekonomisk vinning.

I landskommun har skolans föreståndare och den lärare, vars undervisningsrum upplåtelsen gäller, så ock sökanden rätt att inom fem dagar efter delfåendet av direktionens beslut kräva, att frågan underställes folkskolinspektörens avgörande. I Mariehamn avgöres frågan av direktionen, sedan denna erhållit utlåtande därom av skolans föreståndare. Skolans föreståndare och sökanden äro berättigade att inom fem dagar efter delfåendet av direktionens beslut kräva, att frågan underställes stadsstyrelsens avgörande.

Där skäl äro för handen, kan kommunen eller direktionen bestämma, att för lokaliteternas belysning, rengöring och övervakning samt för förslitningen å skolans egendom eller för ersättande av möjlig skada å densamma skall ställas förhandsgaranti. Annan avgift må icke upp bäras, då tillstånd beviljas för i sista meningen i 1 mom. nämnt ändamål.

Vad härförinnan är stadgat angående högre folkskola, skall i tillämpliga delar lända till efter rättelse jämväl med avseende å ^{och folkskola} lägre folkskola med förkortad lärokurs.

Landskapsstyrelsen åligger att genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag.

Genom denna landskapslag upphävas landskapslagen den 3 juni 1927 om antagande av lagen angående kostnaderna för folkskolväsendet, given den 8 juni 1926 (5/27) och landskapslagen den 3 juni 1927 om antagande av förordningen om verkställighet av lagen den 8 juni 1926 angående kostnaderna för folkskolväsendet, given den 8 juni 1926 (6/27) jämte samtliga senare antagna landskapslagar angående ändring av förenämnda landskapslagar.

Denna landskapslags 22 § 2 mom. och 28 § 5 mom. skola lända till efter rättelse så länge en allmän justering av innehavarnas av landskapets tjänst eller befattnings avlöning verkställs på grundvalen

av det officiella levnadskostnadsindexet.

197
Mariehamn den 6 februari 1952.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Viktor Strandfält
Viktor Strandfält

Landskapssekreterare

Ch. Stormbom
Ch. Stormbom